

Súbeh trestných činov

O súbeh trestných činov ide vtedy, ak ten istý páchatel' spácha dva alebo viac trestných činov predtým, ako bol za niektorý z nich odsúdený súdom prvého stupňa a pokiaľ nezanikla trestnosť niektorého z nich.

Delenie súbehov

Jednočinný súbeh

- **Jednočinný súbeh rovnorodý** – páchatel' jedným skutkom spácha viac trestných činov, ktoré porušujú alebo ohrozujú spoločný objekt (napr. páchatel' pri krádeži vĺamaním do domu poškodí vstupné bezpečnostné dvere v hodnote 700 eur a odcudzí finančnú hotovosť 340 eur).
- **Jednočinný súbeh rôznorodý** – páchatel' jedným skutkom naplní znaky skutkových podstát trestných činov, ktoré sa odlišujú objektom, ktorý je znakom týchto skutkových podstát. Inak povedané jedným skutkom spácha viac trestných činov rôznej povahy (napr. páchatel' odcudzí pištoľ v hodnote 350 eur, pričom sa dopúšťa trestných činov krádeže a nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami).

Viacčinný súbeh

- **Viacčinný súbeh rovnorodý** – páchatel' viacerými skutkami spácha viac trestných činov, ktoré porušujú alebo ohrozujú rovnaký druhový objekt (napr. páchatel' v jeden deň odcudzí bicykel za 350 eur, o týždeň v práci spreneverí 670 eur a cez víkend sa nemá ako dostať domov, a preto sa zmocní cudzieho motorového vozidla).
- **Viacčinný súbeh rôznorodý** – páchatel' viacerými skutkami spácha viac trestných činov smerujúcich proti rozdielnym druhovým objektom (napr. v jeden deň sa páchatel' dopustí trestného činu podplácania, večer v krčme susedovi ublíži na zdraví a v noci vykradne obchod).

Skutkom sa rozumie určitá udalosť vo vonkajšom svete spočívajúca v konaní človeka, ktoré môže mať znaky jedného trestného činu alebo viacerých trestných činov. Za jeden skutok sa v praxi považujú všetky prejavy páchatel'a navonok, ktoré sú príčinou následku významného z hľadiska trestného práva, pokiaľ sa na ne vzťahuje páchatel'ovo zavinenie.

Vylúčenie jednočinného súbehu

- **Pomer špeciality** – špeciálne ustanovenie vylučuje použitie všeobecného ustanovenia (napr. trestný čin vraždy novonarodeného dieťaťa matkou podľa § 146 TZ vo vzťahu k trestnému činu vraždy podľa § 145 TZ).
- **Pomer subsidiarity** – subsidiárne ustanovenie, spravidla miernejšie, sa použije len vtedy, ak čin nie je trestný podľa primárneho ustanovenia (napr. trestný čin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 TZ k trestnému činu vraždy podľa § 145 TZ).
- **Faktická konzumpcia** – o faktickú konzumpciu ide v prípade, keď jeden trestný čin je prostriedkom relatívne malého významu, resp. je vedľajším produktom primárneho trestného činu (napr. poškodenie dverí pri krádeži, poškodenie, resp. zničenie veci pri vražde).
- **Pokračovací, hromadný a trváci trestný čin** – pokračovací, hromadný a trváci trestný čin sa vždy považujú za jeden trestný čin, a preto je jednočinný súbeh v týchto prípadoch vylúčený.

- **Trestný čin opilstva** – ak sa páchatel' privedie do stavu nepričetnosti a v tomto stave sa dopustí viacerých trestných činov, postihne sa iba za trestný čin opilstva podľa § 363 TZ.

Účinky súbehu

- Uplatňujú sa osobitné zásady pri ukladaní úhrnného, spoločného a súhrnného trestu v zmysle § 41 a § 42 TZ (absorpčná zásada a asperačná zásada).
- Všeobecná priťažujúca okolnosť v zmysle § 37 písm. h) TZ.

V trestnom konaní má súbeh význam predovšetkým v tom, že o všetkých trestných činoch toho istého páchatela sa môže vykonávať spoločné konanie (§ 18 ods. 1 TP).

Recidíva

O recidívu ide vtedy, ak sa ten istý páchatel' znova spácha trestný čin po tom, ako ho súd právoplatne odsúdil za iný, predchádzajúci trestný čin.

Odsúdeným sa rozumie páchatel', ktorý bol právoplatným rozsudkom uznaný za vinného (§ 128 ods. 6 TZ).

Druhy recidívy

Všeobecná recidíva vzniká, ak páchatel' po právoplatnom odsúdení za trestný čin (úmyselný, z nedbanlivosti) znova spácha trestný čin (úmyselný, z nedbanlivosti).

Druhovú recidívu vzniká, ak páchatel' po právoplatnom odsúdení za trestný čin znova spácha trestný čin rovnakého druhu, nemusí však ísť o rovnaký trestný čin, ale stačí rovnaký druh (napr. život, zdravie a pod.).

Individuálna (špeciálna) recidíva vzniká vtedy, ak páchatel' po právoplatnom odsúdení znova spácha taký trestný čin ako ten, za ktorý bol odsúdený (napr. páchatel' po tom, čo bol právoplatne odsúdený za krádež, znova spácha krádež).

Dôsledky recidívy

- **Zákonným znakom skutkovej podstaty trestného činu**, bez ktorého naplnenia o daný trestný čin vôbec nejde, je, že **bol za taký čin odsúdený** [napr. § 176 ods. 1 písm. b), § 176 ods. 2 písm. b), § 252 ods. 1 písm. c), § 289 ods. 1 písm. a), § 378 ods. 1 písm. a) TZ].
- **Všeobecne pritažujúca okolnosť** – bol už za trestný čin odsúdený [§ 37 písm. m) TZ].
- **Obzvlášť pritažujúca okolnosť** určená ako okolnosť podmieňujúca použitie vyššej trestnej sadzby uvedená v kvalifikovanej skutkovej podstate, **už bol odsúdený** [napr. § 144 ods. 2 písm. a), ods. 3 písm. a), § 145 ods. 3 písm. a), § 172 ods. 2 písm. a), § 207 ods. 3 písm. c), § 208 ods. 2 písm. c), § 212 ods. 3 písm. b), § 216 ods. 2 písm. a), § 217 ods. 2 písm. a) TZ].
- Možnosť uložiť ochranné opatrenie **ochranný dohľad**. Ochranný dohľad môže súd uložiť aj páchatel'ovi úmyselného trestného činu, ktorý bol už v minulosti najmenej **dva-krát vo výkone trestu odňatia slobody** za takýto trestný čin a ktorému znova ukladá nepodmienečný trest odňatia slobody, ak vzhľadom na osobu páchatel'a, najmä s prihliadnutím na jeho doterajší spôsob života, na prostredie, v ktorom žije, a na povahu spáchanej trestnej činnosti, sa nedá očakávať, že po výkone trestu povedie riadny život (§ 76 ods. 2 TZ).
- Uplatnenie zásady „**trikrát a dost**“. Ak súd odsudzuje páchatel'a za taxatívne vymenované trestné činy, ktorý už bol za takéto trestné činy, hoci aj v štádiu pokusu, dvakrát potrestaný nepodmienečným trestom odňatia slobody, uloží mu trest odňatia slobody na doživotie, ak sú splnené podmienky uvedené v odseku § 47 ods. 1 písm. a) a b); inak mu uloží trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov (§ 47 ods. 2 TZ).
- Pri opätovnom spáchaní zločinu sa **zvyšuje dolná hranica** zákonom ustanovenej trestnej sadzby o jednu polovicu (§ 38 ods. 5 TZ).
- **Vonkajšia diferenciácia výkonu trestu odňatia slobody**. Súd zaradí páchatel'a na výkon trestu odňatia slobody spravidla do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia, ak v posledných desiatich rokoch pred spáchaním trestného činu bol vo výkone trestu odňatia slobody, ktorý mu bol uložený za úmyselný trestný čin. (§ 48 ods. 2 TZ).

Zánik trestnosti činu

Dôvodom zániku trestnosti sú okolnosti, ktoré nastali po spáchaní trestného činu a majú za následok, že nemožno začať trestné stíhanie za daný trestný čin, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať.

Dôvody zániku trestnosti

Zmena zákona (§ 84 TZ)

Trestnosť činu, ktorý mal v čase spáchania znaky niektorého trestného činu uvedeného v osobitnej časti Trestného zákona, zaniká, ak neskorší zákon ustanoví, že tento čin nie je trestným činom.

Účinná ľútosť (§ 85 TZ)

Pre použitie účinnej ľútosti musia byť splnené **nasledujúce podmienky**:

- a) **taxatívne vymenované trestné činy** uvedené v § 85 TZ,
- b) **trestný čin je dokonaný** (trestnosť prípravy, resp. pokusu zaniká podľa § 13 ods. 3, resp. § 14 ods. 3 TZ)
- c) **páchateľ dobrovoľne**

- **zamedzil** alebo napravil následok trestného činu, alebo
- **urobil o trestnom čine oznámenie** v čase, keď sa škodlivému následku trestného činu mohlo ešte zabrániť; oznámenie treba urobiť orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru, vojak môže toto oznámenie urobiť aj svojmu nadriadenému alebo služobnému orgánu a osoba vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby aj príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže.

Škodlivým následkom sa rozumie porucha alebo ohrozenie spoločensky významného vzťahu, ktorý je páchatelovým činom dotknutý. Pri trestných činoch, pri ktorých po ich dokonaní nemožno škodlivému následku zabrániť alebo ho napraviť (napr. smrť človeka), neprichádza do úvahy zánik činu účinnou ľútosťou.

Podmienkou účinnej ľútosti je, že páchatateľ **konal dobrovoľne**, t. j. z vlastnej vôle.

Osobitné prípady účinnej ľútosti sú obsiahnuté v § 86 TZ.

Premlčanie trestného stíhania (§ 87 TZ)

Trestnosť činu zaniká uplynutím premlčacej doby uvedenej v zákone, ktorá je odstupňovaná podľa výšky trestnej sadzby. Zákon ustanovuje, čo sa do premlčacej doby nezapočítava a kedy sa **prerušuje premlčanie trestného stíhania**. V ustanovení § 88 TZ sú uvedené trestné činy, pri ktorých uplynutím premlčacej doby **nezaniká trestnosť**. Trestné stíhanie sa premlčí najskôr pätnásť rokov po tom, ako osoba, na ktorej bol spáchaný trestný čin neoprávneného odoberania orgánov, tkanív a buniek a nezákonnej sterilizácie podľa § 159 ods. 2, obchodovania s ľuďmi podľa § 179 TZ, trestný čin znásilnenia podľa § 199, trestný čin sexuálneho násillia podľa § 200, trestný čin sexuálneho zneužívania podľa § 201 až 202 TZ, trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 TZ a trestný čin výroby detskej pornografie podľa § 368 TZ, **dovŕšila osemnásť rok svojho veku**. Pri mladistvom sú upravené osobitné podmienky premlčania trestného stíhania (§ 96 TZ).

Smrť páchatel'a

Trestnosť činu automaticky zaniká smrťou páchatel'a.

Pojem a účel trestu, systém trestov

Trest je opatrením štátneho donútenia, právnym následkom trestného činu, ktorý súd ukladá páchatelovi v mene štátu, na základe zákona za spáchaný trestný čin a páchatelovi spôsobuje určitú ujmu na osobnej slobode, majetkových alebo iných právach. Trestom sa vyslovuje aj morálne odsúdenie páchatel'a. (§ 31 ods. 2 TZ)

Účel trestu

Účelom trestu (§ 34 ods. 1 TZ) je:

- **Zabezpečiť ochranu spoločnosti pred páchatel'om trestného činu** (ochranná funkcia trestu). Ochrana spoločnosti je základnou funkciou trestania.
- **Zabrániť odsúdenému v páchaní ďalšej trestnej činnosti** (represívna zložka trestu). Jej zmyslom je zabrániť páchatelovi aspoň na určitý čas v páchaní trestnej činnosti.
- **Vytvoriť podmienky na výchovu odsúdeného k tomu, aby viedol riadny život** (individuálna prevencia). V podstate ide o prevýchovu prostredníctvom donútenia.
- **Odradiť ostatných od páchania trestných činov** (generálna prevencia). Je zameraná na potenciálnych páchatel'ov, ktorých varuje pred páchaním trestných činov, ale aj ostatných členov spoločnosti, v ktorých utvrdzuje pocit právnej istoty a spravodlivosti.
- **Vyjadriť morálne odsúdenie páchatel'a spoločnosťou**. V treste je obsiahnuté aj negatívne spoločenské ohodnotenie páchatel'a a jeho činu.

Systém trestov

Systém trestov je usporiadanie (hierarchia) jednotlivých druhov trestov podľa závažnosti, podľa postihovaných záujmov a vzájomné vzťahy a väzby medzi jednotlivými trestami. Trestný zákon, resp. zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb v súlade so zásadou „*nulla poena sine lege*“ obsahuje taxatívny výpočet trestov, ktoré možno uložiť za trestné činy.

Systém trestov pre fyzické osoby

Systém trestov pre fyzické osoby podľa § 32 TZ tvoria:

- a) **trest odňatia slobody,**
- b) **trest domáceho väzenia,**
- c) **trest povinnej práce,**
- d) **peňažný trest,**
- e) **trest prepadnutia majetku,**
- f) **trest prepadnutia vecí,**
- g) **trest zákazu činnosti,**
- h) **trest zákazu pobytu,**
- i) **trest zákazu účasti na verejných podujatiach,**
- j) **trest straty čestných titulov a vyznamenaní,**
- k) **trest straty vojenskej a inej hodnosti,**
- l) **trest vyhostenia.**

System trestov pre mladistvých

System trestov pre mladistvých podľa § 109 TZ tvoria:

- a) **trest povinnej práce,**
- b) **peňažný trest,**
- c) **trest prepadnutia veci,**
- d) **trest zákazu činnosti,**
- e) **trest zákazu účasti na verejných podujatiach,**
- f) **trest vyhostenia,**
- g) **trest domáceho väzenia,**
- h) **trest odňatia slobody.**

System trestov pre právnické osoby

System trestov pre právnické osoby podľa § 10 TZPO tvoria:

- a) **trest zrušenia právnickej osoby,**
- b) **trest prepadnutia majetku,**
- c) **trest prepadnutia veci,**
- d) **peňažný trest,**
- e) **trest zákazu činnosti,**
- f) **trest zákazu prijímať dotácie alebo subvencie,**
- g) **trest zákazu prijímať pomoc a podporu poskytovanú z fondov Európskej únie,**
- h) **trest zákazu účasti vo verejnom obstarávaní,**
- i) **trest zverejnenia odsudzujúceho rozsudku.**

Trest odňatia slobody

Trest odňatia slobody je univerzálnym a zároveň najprísnejším druhom trestu. Je zásahom do osobnej slobody, občianskych práv a iných oprávnení občana. Trestný zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody za každý trestný čin.

Trest odňatia slobody možno uložiť ako:

- trest **na určitú dobu**,
- trest odňatia slobody na **doživotie** (§ 46 TZ).

Trest odňatia slobody na určitú dobu

Dĺžka trestu odňatia slobody na **určitú dobu** je v zákone určená

- **Všeobecne** (§ 46 TZ), najviac na **dvadsaťpäť rokov**.
- **Osobitne** je dĺžka trestu odňatia slobody určená v jednotlivých trestných sadzbách ustanovených za konkrétny trestný čin. Táto sankcia je vymedzená spravidla hornou a dolnou hranicou trestnej sadzby. **Dolné hranice** trestnej sadzby môžu byť znížené za podmienok uvedených v § 39 TZ a zvýšené za podmienok uvedených v § 38 ods. 4 a 5 TZ. **Horné hranice** trestnej sadzby môžu byť znížené za podmienok uvedených v § 38 ods. 3 a zvýšené za podmienok uvedených v § 41 ods. 2 TZ.

Súd môže **podmienečne odložiť** výkon trestu odňatia slobody neprevyšujúceho **dva roky** za podmienok uvedených v § 49 a nasl. TZ.

Trest odňatia slobody na doživotie

Trest odňatia slobody na doživotie (§ 47 TZ) môže súd uložiť iba za trestný čin, za ktorý to tento zákon v osobitnej časti dovoľuje, a len za podmienok, že

- uloženie takého trestu vyžaduje účinná ochrana spoločnosti a
- nie je nádej, že by páchatel'a bolo možné napraviť trestom odňatia slobody na dobu do dvadsaťpäť rokov.

Ak súd odsudzuje páchatel'a za trestné činy taxatívne vymenované v § 47 ods. 2 TZ, ktorý už bol za takéto trestné činy, hoci aj v štádiu pokusu, **dvakrát potrestaný** nepodmienečným trestom odňatia slobody, uloží mu trest odňatia slobody na doživotie, ak sú splnené podmienky uvedené v § 47 ods. 1 písm. a) a b) TZ; inak mu uloží trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov.

Výkon trestu odňatia slobody

Trest odňatia slobody sa vykonáva podľa zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov. Trest sa vykonáva v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody podriadených Ministerstvu spravodlivosti SR.

Vonkajšia diferenciacia výkonu trestu odňatia slobody

Trest odňatia slobody sa vykonáva diferencovane v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody minimálneho, stredného alebo maximálneho stupňa stráženia (§ 48 TZ).

Trestné činy proti majetku

(Štvrtá hlava osobitnej časti Trestného zákona)

Objektom je vlastníctvo bez ohľadu na jeho druh a formu.

Objektívna stránka spočíva v útokoch proti cudziemu majetku; môže ísť o prisvojenie si cudzej veci, neoprávnené užívanie veci, poškodenie cudzej veci, rôzne konania, ktorými sa páchatel obohatí na škodu cudzieho majetku, alebo koristí z trestnej činnosti ďalšej osoby.

Páchatelom môže byť v zásade ktorákoľvek trestne zodpovedná fyzická osoba – subjekt **všeobecný**, ale v niektorých ustanoveniach sa vyžaduje **špeciálny** (napr. § 214, § 222 ods. 2, § 223 ods. 2, § 234 a § 241 TZ). Páchatelom niektorých trestných činov, napríklad sprenevera podľa § 213 TZ, podvod podľa § 221 TZ, prevádzkovanie nepoctivých hier a stávkov podľa § 229 TZ, nepovolená prevádzka lotérií a iných podobných hier podľa § 230 TZ, legalizácia výnosu z trestnej činnosti podľa § 233, § 233a a § 234 TZ, neoprávnený prístup do počítačového systému podľa § 247 TZ, neoprávnený zásah do počítačového systému podľa § 247a TZ, neoprávnený zásah do počítačového údajov podľa § 247b TZ, môže byť aj **právnická osoba** (§ 3 TZPO).

Z hľadiska **subjektívnej stránky** sa vyžaduje **úmyselné zavinenie** s výnimkou trestných činov podľa § 233a a § 238 TZ, pri ktorých sa vyžaduje zavinenie **z nedbanlivosti**.

Napriek tomu, že táto hlava sa nečlení na diely, ustálilo sa členenie trestných činov proti majetku do štyroch skupín:

- Pre prvú skupinu je charakteristické **obohatenie sa na škodu cudzieho majetku**. Do tejto skupiny patrí najmä Krádež, Sprenevera, Nevyplatenie mzdy a odstupného, Neoprávnené užívanie cudzej veci, Neoprávnené používanie cudzieho motorového vozidla, Neoprávnený zásah do práva k domu, bytu alebo k nebytovému priestoru, Neoprávnené vyrobenie a používanie platobného prostriedku, Falšovanie a pozmeňovanie identifikačných údajov motorového vozidla, Podvod, Neoprávnené obohatenie, Úžera, Zatajenie veci a iné.
- Pre druhú skupinu je charakteristické úmyselné **poškodzovanie majetku**. Patrí do nej najmä Podvodný úpadok, Zavinенý úpadok, Porušovanie povinností pri správe cudzieho majetku, Poškodzovanie veriteľa, Zvýhodňovanie veriteľa, Marenie konkurzného alebo vyrovnacieho konania, Marenie exekučného konania, Poškodzovanie cudzej veci, Zneužívanie vlastníctva, Poškodzovanie a znehodnocovanie kultúrnej pamiatky, Poškodzovanie a znehodnocovanie archeologického dedičstva.
- Trestné činy zaradené do tretej skupiny môžeme charakterizovať ako **počítačové trestné činy**. Počítačové trestné činy sú trestné činy, pri ktorých je predmetom útoku počítačový systém alebo počítačové údaje. Patria sem: Neoprávnený prístup do počítačového systému, Neoprávnený zásah do počítačového systému, Neoprávnený zásah do počítačového údajov, Neoprávnené zachytávanie počítačových údajov, Výroba a držba prístupového zariadenia, hesla do počítačového systému alebo iných údajov.
- V štvrtej skupine ide o **koristenie z trestnej činnosti ďalšej osoby**, a to v podobe trestných činov Legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Výklad niektorých pojmov

Prisvojením veci sa rozumie odňatie veci z dispozície vlastníka alebo inej osoby, ktorá ju má oprávnené, bez ich súhlasu, s úmyslom s ňou nakladať ako s vlastnou vecou (§ 130 ods. 4 TZ).

Vecou sa rozumie hnutelná vec alebo nehnuteľná vec, byt alebo nebytový priestor, zvierka, ak z jednotlivých ustanovení tohto zákona nevyplýva niečo iné, ovládateľná prírodná sila alebo energia, alebo cenný papier bez ohľadu na jeho podobu, peňažné prostriedky na účte, listina, ktorá je podkladom uplatnenia si právneho nároku, alebo majetkové právo alebo iná peniazmi oceníteľná hodnota (§ 130 ods. 1 TZ). Za vec sa považuje aj nehmotná informácia, dáta výpočtovej techniky alebo obrazový záznam na technickom nosiči (§ 130 ods. 2 TZ).

Cudzou vecou sa rozumie vec, ktorá nepatrí páchatelovi buď vôbec, alebo nepatrí výlučne len jemu, môže teda byť v jeho spoluvlastníctve.

Škodou sa rozumie ujma na majetku alebo reálny úbytok na majetku alebo na právach poškodeného alebo jeho iná ujma, ktorá je v príčinnej súvislosti s trestným činom, bez ohľadu na to, či ide o škodu na veci alebo na právach. Škodou sa rozumie aj získanie prospechu v príčinnej súvislosti s trestným činom (§ 124 TZ).

Škodou malou sa rozumie škoda prevyšujúca sumu **266** eur. **Škodou väčšou** sa rozumie škoda dosahujúca najmenej desaťnásobok takejto sumy. **Značnou škodou** sa rozumie škoda dosahujúca najmenej stonásobok takejto sumy. **Škodou veľkého rozsahu** sa rozumie suma dosahujúca najmenej päťstonásobok takej sumy.

malá škoda		presahujúca 266 eur
väčšia škoda	10-násobok	najmenej 2 660 eur
značná škoda	100-násobok	najmenej 26 600 eur
škoda veľkého rozsahu	500-násobok	najmenej 133 000 eur

Vlámanie Trestný zákon v § 122 ods. 4 definuje ako vniknutie do uzavretého priestoru nedovoleným prekonaním uzamknutia alebo prekonaním inej zabezpečovacej prekážky použitím sily alebo ľstou. **Uzavretým priestorom** sa rozumie priestor, ktorý je oddelený prekážkou, ktorá má zabrániť neoprávnenej osobe vstúpiť do takéhoto priestoru (napr. rodinný dom, byt, motorové vozidlo a pod.).

Zverenou vecou sa rozumie vec vo vlastníctve inej osoby, ktorú má páchatel na základe zmluvy v oprávnenom užívaní alebo z dôvodov plnenia určitých úloh podľa dispozície jej vlastníka v držbe so záväzkom použiť ju len na dohodnutý účel alebo za dohodnutých podmienok ju vlastníkovi vrátiť (§ 130 ods. 3 TZ).

Štatutárnym orgánom právnickej osoby je osoba alebo osoby, ktoré sú podľa zakladacej listiny, zmluvy o zriadení právnickej osoby alebo zo zákona oprávnené robiť právne úkony za právnickú osobu (napr. konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, predstavenstvo akciovej spoločnosti, riaditeľ štátneho podniku).

Prokurista právnickej osoby je v zmysle § 14 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník fyzická osoba splnomocnená podnikateľom na vykonávanie všetkých právnych úkonov, ku ktorým dochádza pri prevádzke podniku.

Fyzická osoba, ktorá je podnikateľom, môže byť osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia, na základe iného než živnostenského oprávnenia (napr. advokáti, notári, exekútori) alebo fyzická osoba, ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu.

Prechodné užívanie veci znamená dočasné disponovanie vecou po krátky čas. Trvalejšie užívanie veci, teda užívanie veci po dlhší čas, je už znakom trestného činu krádeže alebo sprenevery. Prechodne užívať možno len vec, ktorú možno užívať a potom ju vrátiť. Predmetom útoku preto nemôže byť taká vec, ktorá sa použitím spotrebuje (napr. peniaze).

Motorovým vozidlom sa v zmysle § 2 ods. 2 písm. l) zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke rozumie „nekoľajové vozidlo poháňané vlastným motorom a trolejbus“. Predovšetkým tu ide o osobné automobily, nákladné automobily, traktory, motocykle a pod. Nevzťahuje sa to na prípojné vozidlá.

Protiprávnym obsadením domu, bytu alebo nebytového priestoru sa rozumie akékoľvek vniknutie do domu, bytu alebo nebytového priestoru bez právneho dôvodu. Najčastejšie pôjde o nasťahovanie sa do bytu. **Protiprávnym užívaním** sa rozumie zotrvanie v dome, byte alebo nebytovom priestore bez právneho dôvodu.

Platobným prostriedkom sa rozumie nehmotné alebo hmotné chránené zariadenie, predmet, záznam alebo ich kombinácia vrátane platobnej karty, ktorá je chránená pred falšovaním alebo neoprávneným použitím a ktorá držiteľovi alebo používateľovi sama alebo spolu s nejakým postupom alebo súborom postupov umožňuje prevod peňazí, elektronických peňazí alebo virtuálnej meny (§ 131 ods. 6 TZ).

Omylom rozumieme nesúlad poznania so skutočnosťou, ktorý spočíva v tom, že osoba si nejakú okolnosť vôbec neuvedomila, alebo o nej nemala správnu predstavu.

Uvedenie do omylu je konanie, ktorým páchatel' predstiera okolnosti, ktoré nie sú v súlade so skutočným stavom veci. Uvedenie do omylu môže byť spôsobené nielen konaním, ale aj opomenutím konania alebo aj konkludentným činom.

Využitie omylu spočíva v tom, že páchatel' sám k vyvolaniu omylu neprispieva, ale po zistení omylu iného a v príčinnom vzťahu k nemu tak koná, aby na škodu cudzieho majetku seba alebo iného obohatil.

Legalizáciou výnosu z trestnej činnosti je použitie alebo iné nakladanie s výnosom trestnej činnosti, v **úmysle zatajiť jeho pôvod v trestnej činnosti** alebo uniknúť trestnému stíhaniu, trestu alebo ochrannému opatreniu.

Počítačovým systémom sa v zmysle čl. 1 Dohovoru o počítačovej kriminalite rozumie zariadenie alebo skupinu vzájomne prepojených alebo súvisiacich zariadení, z ktorých jedno zariadenie alebo viaceré zariadenia vykonávajú automatizované spracúvanie údajov na základe programu.

Trestné činy hospodárske

(Piata hlava osobitnej časti Trestného zákona)

Druhovým **objektom** je najmä riadne fungovanie trhovej ekonomiky, funkčnosť peňažného styku, riadny výber daní, priemyselné a autorské práva.

Objektívnu stránku predstavujú rôznorodé formy protiprávneho konania prejavujúce sa najmä v porušovaní záväzných pravidiel hospodárskeho styku, v neoprávnenom poskytovaní služieb, vo falšovaní peňazí a cenných papierov, v skrátaní dane a pod.

Páchateľom môže byť v zásade ktorákoľvek trestne zodpovedná fyzická osoba – subjekt **všeobecný**, s výnimkou trestných činov podľa § 256, § 262, § 265 a § 266 ods. 2 písm. c) TZ, kde sa vyžaduje **špeciálny subjekt**. Páchateľom niektorých trestných činov, napríklad neoprávnené podnikanie podľa § 251 TZ, neoprávnené zamestnávanie podľa § 251a TZ, skresľovanie údajov hospodárskej a obchodnej evidencie podľa § 259 a § 260 TZ, poškodzovanie finančných záujmov Európskej únie podľa § 261 až 263 TZ, zneužívanie informácií v obchodnom styku podľa § 265 TZ, manipulácia s trhom podľa § 265a TZ, môže byť aj **právnická osoba** (§ 3 TZPO).

Subjektívna stránka vyžaduje **úmyselné zavinenie**, s výnimkou trestných činov podľa § 260 a § 263 TZ, kde sa vyžaduje zavinenie z **nedbanlivosti**.

Piata hlava osobitnej časti Trestného zákona sa **člení na štyri diely**:

- **Trestné činy ohrozujúce trhovú ekonomiku** (Zneužitie účasti na hospodárskej súťaži, Neoprávnené podnikanie, Neoprávnené zamestnávanie, Nekalá likvidácia, Neoprávnené obchodovanie s devízovými hodnotami a poskytovanie devízových služieb, Nepovolená výroba liehu, tabaku a tabakových výrobkov, Porušovanie predpisov o obehú tovaru v styku s cudzinou, Porušovanie predpisov o nakladaní s kontrolovaným tovarom a technológiami, Ohrozenie devízového hospodárstva).
- **Trestné činy proti hospodárskej disciplíne** (Skresľovanie údajov hospodárskej a obchodnej evidencie, Poškodzovanie finančných záujmov Európskej únie, Ohrozenie obchodného, bankového, poštového, telekomunikačného a daňového tajomstva, Zneužívanie informácií v obchodnom styku, Manipulácia s trhom, Machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe, Poškodzovanie spotrebiteľa, Nekalé obchodné praktiky voči spotrebiteľovi).
- **Trestné činy proti mene a trestné činy daňové** (Falšovanie a pozmeňovanie a neoprávnená výroba peňazí a cenných papierov, Uvádzanie falšovaných, pozmenených a neoprávnené vyrobených peňazí a cenných papierov, Výroba a držba falšovateľského náčinia, Ohrozovanie obehú peňazí, Falšovanie, pozmeňovanie a nedovolená výroba kolkových známk, poštových cenín, nálepiek a poštových pečiatok, Falšovanie a pozmeňovanie kontrolných technických opatrení na označenie tovaru, Skrátanie dane a poistného, Neodvedenie dane a poistného, Daňový podvod, Nezaplatenie dane a poistného, Marenie výkonu správy daní, Porušenie predpisov o štátnych technických opatreniach na označenie tovaru).
- **Trestné činy proti priemyselnému právu a proti autorskému právu** (Porušovanie práv k ochrannej známke, označeniu pôvodu výrobku a obchodnému menu, Porušovanie priemyselných práv, Porušovanie autorského práva).

Výklad niektorých pojmov

Nekalou súťažou v zmysle § 44 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník je konanie v hospodárskej súťaži, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi súťaže a je spôsobilé privodiť ujmu iným súťažiteľom alebo spotrebiteľom. Nekalá súťaž sa zakazuje. Nekalou súťažou

je najmä: klamlivá reklama, klamlivé označovanie tovaru a služieb, vyvolávanie nebezpečenstva zámeny, parazitovanie na povesti podniku, výrobkov alebo služieb iného súťažiča, podplácanie, zľahčovanie, porušovanie obchodného tajomstva, ohrozovanie zdravia spotrebiteľov a životného prostredia.

Podnikaním sa rozumie sústavná činnosť vykonávaná podnikateľom samostatne vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku. **Neoprávneným podnikaním** sa rozumie vykonávanie podnikateľskej činnosti bez splnenia zákonom predpokladaných podmienok (napr. bez príslušného oprávnenia), ale aj v rozpore s týmito podmienkami (napr. nad rámec oprávnenia).

Liehom sa rozumie etylalkohol, ktorý je vyrobený alkoholovou fermentáciou surovín poľnohospodárskeho pôvodu skvasiteľných na lieh a ich následnou destiláciou alebo jeho iným následným oddelením, zmes etylalkoholu s inými alkoholmi a látkami, ak obsah etylalkoholu v zmesi je vyšší ako 15 objemových percent (bližšie pozri § 2 zákona č. 467/2002 Z. z. o výrobe a uvádzaní liehu na trh).

Nelegálnym zamestnávaním je zamestnávanie právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktorá je podnikateľom, ak využíva závislú prácu fyzickej osoby a nemá s ňou založený pracovnoprávny vzťah podľa osobitného predpisu (zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce). Nelegálne zamestnávanie je aj zamestnávanie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa zdržiava na území Slovenskej republiky v rozpore s osobitným predpisom (zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov, zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle) a ktorý vykonáva závislú prácu (§ 2 zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní).

Obchodné tajomstvo (§ 17 až 20 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník), **bankové tajomstvo** (§ 91 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách), **poštové tajomstvo** (§ 10 zákona č. 324/2011 Z. z. o poštových službách), **telekomunikačné tajomstvo** (§ 63 zákona č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách), **daňové tajomstvo** [§ 11 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok)].

Falšovaním sa rozumie neoprávnené zhotovenie peňazí alebo cenných papierov.

Pozmeňovaním sa rozumie vykonanie zmeny na pravých peniazoch alebo cenných papieroch.

Daňou sa rozumie povinná, zákonom určená, spravidla sa opakujúca platba, ktorú odvádzajú fyzické a právnické osoby do verejného rozpočtu (štátu, resp. obcí) v určenej výške a v stanovenej lehote.

Podstata skrátenia dane a poistného spočíva v akomkoľvek úmyselnom konaní páchača, ktorým chce dosiahnuť pre seba alebo pre iného, aby:

1. príslušný orgán vyrúbil daň alebo poistné z nižšej ako zákonom ustanovenej sumy, napríklad nepriznaním príslušných príjmov, uvedením neexistujúcich príjmov,
2. príslušný orgán daň alebo poistné vôbec nevyrúbil.

Autorským dielom v zmysle § 3 ods. 2 zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon je literárne dielo, slovesné dielo, divadelné dielo, hudobné dielo, audiovizuálne dielo, dielo výtvarného umenia, architektonické dielo, dielo úžitkového umenia, kartografické dielo alebo iný druh umeleckého diela alebo vedeckého diela, ak spĺňa vyššie uvedené podmienky. Autorský zákon **negatívne vymedzuje**, čo sa nepovažuje za predmet autorského práva predovšetkým v § 5 Autorského zákona (napr. myšlienka, spôsob, systém, metóda, koncept, princíp, objav, text právneho predpisu úradné rozhodnutie).